

Dragoslav Erdelić*

Obrazovanje pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju u BiH: uporedba sa modelom Pravosudne akademije u Republici Srbiji

Sadržaj

1. Uvod

2. Obrazovanje pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju u Bosni i Hercegovini

2.1. Pravni okvir

2.2. Univerziteti

2.3. Sudovi i tužilaštva

2.4. Ministarstva pravde

2.5. Centar za edukaciju sudija i tužilaca

2.6. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine

3. Model Pravosudne akademije u Republici Srbiji

3.1. Pravni okvir

3.2. Pravosudna akademija

4. Uporedba sa modelom Pravosudne akademije u Republici Srbiji

4.1. Sličnosti i razlike

4.2. Prednosti modela Pravosudne akademije u Republici Srbiji

4.3. Nedostaci modela Pravosudne akademije u Republici Srbiji

4.4. Mogućnost primjene modela pravosudne akademije u Bosni i Hercegovini

5. Zaključak

1. Uvod

Obrazovanje pravnika za sudijsku i tužilačku funkciju u Bosni i Hercegovini bi se u najkraćem moglo svesti na nekoliko faza i to: završetak pravnog fakulteta, obavljanje pripravničkog staža u sudu ili tužilaštvu, polaganje pravosudnog ispita, rad na poziciji stručnog saradnika u sudu ili tužilaštvu, odnosno sticanje radnog iskustva za imenovanje na poziciju sudije ili tužioca. Samo obrazovanje pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju u Bosni i Hercegovini nije regulisano posebnim zakonom. Pravnici u Bosni i Hercegovini se obrazuju u skladu sa zakonima o visokom obrazovanju, a tek nakon položenog pravosudnog ispita i stečenog propisanog radnog staža na poslovima pravnika, stiču uslove za obavljanje sudijske/tužilačke funkcije. Nakon sticanja

---

* Autor je magistar prava i sudija Okružnog suda u Bijeljini.

propisanih uslova, da bi pravnik u Bosni i Hercegovini postao sudija/tužilac potrebno je da konkuriše na javni oglas i u konkursnoj proceduri bude izabran/imenovan za sudiju/tužioca.

Kako obrazovanje pravnika u Bosni i Hercegovini za obavljanje sudijske/tužilačke funkcije nije propisano posebnim zakonom, već je regulisano u više zakona u ovom radu ću prvo izložiti propisane uslove i proceduru koje mora ispuniti pravnik u Bosni i Hercegovini nakon završenog pravnog fakulteta da bi postao sudija/tužilac, zatim ulogu Visokog sudijskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine (VSTV) i Centara za edukaciju u Bosni i Hercegovini (CEST), što na neki način predstavlja svojevrsni model obrazovanja pravnika za sudije/tužioce u Bosni i Hercegovini. Nakon toga ću izložiti model obrazovanja pravnika za obavljanje sudijske/tužilačke funkcije u Republici Srbiji kroz model Pravosudne akademije. U radu ću izvršiti i uporednu analizu modela obrazovanja pravnika za obavljanje sudijske/tužilačke funkcije u Bosni i Hercegovini i Republici Srbiji, u okviru čega ću iznijeti svoje mišljenje o nedostacima modela Pravosudne akademije u Republici Srbiji i obrazložiti te nedostatke, kao i mogućnost primjene modela pravosudne akademije u Bosni i Hercegovini. U završnom dijelu rada sumirao sam iznesene modele i zaključio da model pravosudne akademije u Republici Srbiji ima niz nedostataka, da bi bio primjenjiv u Bosni i Hercegovini, ali da bi se uvođenju modela pravosudne akademije u Bosni i Hercegovini moralo pažljivo pristupiti.

2. Obrazovanje pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju u Bosni i Hercegovini

Obrazovanje pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju u Bosni i Hercegovini počinje upisom i završetkom pravnog fakulteta na nekom od univerziteta u Bosni i Hercegovini, nastavlja se kroz obavljanje pripravničkog staža radi sticanja uslova za polaganje pravosudnog ispita, polaganjem pravosudnog ispita i sticanjem radnog iskustva na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita. Pored ovog načina sticanja iskustva na pravnim poslovima potrebnog za polaganje pravosudnog ispita, kao i iskustva nakon polaganja pravosudnog ispita, pravnici iskustvo na pravnim poslovima mogu steći i van pravosuđa.

2.1. Pravni okvir

Pored Okvirnog Zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini¹, entitetskog (Zakon o visokom obrazovanju²) i kantonalnih zakona o visokom obrazovanju, pravni okvir za obrazovanje pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju u Bosni i Hercegovini čini niz zakonskih propisa kojima su osnovane pravosudne institucije koje imaju značajnu ulogu u obrazovanju pravnika za sudijsku/tužilačku poziciju:

- Zakon o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine (ZVSTV BiH)³,
- Zakon o sudovima Republike Srpske (ZS RS)⁴,
- Zakon o sudovima Federacije Bosne i Hercegovine (ZS FBiH)⁵,

¹ Sl. gl. BiH 59/07 i 59/09.

² Sl. gl. RS 73/10, 10/11, 84/12, 108/13, 44/15, 90/16, 31/18 i 26/19.

³ Sl. gl. BiH 25/04, 93/05 i 15/08.

⁴ Sl. gl. RS 37/12, 44/15 i 100/17.

- Zakon o sudovima Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (ZS BD BiH)⁶,
- Zakon o javnim tužilaštvima Republike Srpske (ZJT RS)⁷,
- Zakon o tužilaštvima Federacije Bosne i Hercegovine (ZT FBiH)⁸ i
- Zakon o tužilaštvu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine (ZT BD BiH)⁹.

ZVSTV BiH propisani su uslovi za imenovanje na dužnost sudije ili tužioca i to osnovni uslovi¹⁰ i posebni uslovi¹¹. Identični uslovi za imenovanje sudije i tužioca propisani su ZS RS, ZS FBiH, ZS BD BiH, kao i ZJT RS, ZT FBiH i ZT BD BiH.

2.2. Univerziteti

Kako osnovno pravno obrazovanje pravnici stižu na fakultetima, to univerziteti kao obrazovne institucije imaju značajnu ulogu u obrazovanju pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju. Univerziteti u Bosni i Hercegovini osnivaju se kao državni i privatni, a u okviru istih osnivaju se pravni fakulteti. Samo studiranje pravnog fakulteta u Bosni i Hercegovini pruža osnovno pravno obrazovanje i sticanje zvanja diplomiranog pravnika¹², a kvalitet i sadržaj istog zavisi od fakulteta do fakulteta. U suštini kvalitet obrazovanja na pravnim fakultetima u Bosni i Hercegovini svodi se na savladavanje teorije, pa većina pravnika po završetku pravnog fakulteta tokom studija ne dobije ni priliku da tokom studija prođe i praktični dio, a veći dio pravnika završava pravni fakultet, a da pri tome nikada nije posjetio sud ili prisustvovao suđenju. U posljednje vrijeme prisutna je saradnja pojedinih univerziteta sa pravosudnim institucijama, uglavnom prvostepenim sudovima (osnovnim/općinskim) kroz memorandume o saradnji, koji studentima tih fakulteta pružaju priliku da tokom studija imaju i praktični dio koji se svodi na posjetu sudovima i prisustvo na javnim suđenjima.

⁵ Sl. gl. BiH 38/05, 22/06, 63/10, 72/10 - ispr, 7/13 i 52/14.

⁶ Sl. gl. BDBiH 19/07, 20/07, 39/09 i 31/11.

⁷ Sl. gl. RS 69/19.

⁸ Sl. nov. FBiH 19/03.

⁹ Sl. gl. BD BiH 19/07.

¹⁰ Čl. 29 ZVSTV BiH (bilj. 3) propisano je da osoba mora zadovoljiti sljedeće uslove da bi mogla biti imenovana na dužnost sudije ili tužioca: da je državljanin BiH; da je intelektualno i fizički sposobna da obavlja sudijsku ili tužilačku dužnost; da ima diplomu pravnog fakulteta iz BiH ili SFRJ ili nekog drugog pravnog fakulteta, pod uvjetom da je diploma koju je izdao taj pravni fakultet nostrificirana u skladu sa zakonom; da ima položen pravosudni ispit u BiH ili SFRJ; ili, izuzetno da ima položen pravosudni ispit u periodu između 06. 04. 1992. i 31. 03. 2004. u nekoj od država koja je ranije bila dio SFRJ i da je vršila dužnost sudije ili tužioca u BiH u periodu između 06. 04. 1992. i 31. 03. 2004.

¹¹ *Ibid*, čl. 23-32 propisano je iskustvo u radu kao sudije, tužioci, advokati ili drugo relevantno pravno iskustvo, nakon položenog pravosudnog ispita koje je potrebno za poziciju sudije ili tužioca, odnosno predsjednika suda ili glavnog tužioca.

¹² Čl. 5 Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u BiH (bilj. 1) propisano je da se visoko obrazovanje u BiH organizuje u tri ciklusa: prvi ciklus vodi do akademskog zvanja završenog dodiplomskog studija ili ekvivalenta, stečenog nakon najmanje tri i najviše četiri godine redovnog studija nakon stjecanja svjedočanstva o završenoj srednjoj školi, koji se vrednuje sa najmanje 180 odnosno 240 ECTS bodova, drugi ciklus vodi do akademskog zvanja magistra ili ekvivalenta, stečenog nakon završenog dodiplomskog studija, traje jednu ili dvije godine, a vrednuje se sa 60 odnosno 120 ECTS bodova, i to tako da u zbiru s prvim ciklusom nosi 300 ECTS bodova i treći ciklus vodi do akademskog zvanja doktora ili ekvivalenta, traje tri godine i vrednuje se sa 180 ECTS bodova.

Sama činjenica da je neko upisao i završio pravni fakultet i stekao zvanje diplomiranog pravnika u Bosni i Hercegovini ne znači da se isključivo obrazovao za sudijsku/tužilačku funkciju, jer tek nakon položenog pravosudnog ispita i stečenog radnog staža nakon položenog pravosudnog ispita, diplomirani pravnici stižu uslov da konkurišu za poziciju sudije/tužioca, zbog čega veći dio pravnika nakon završetka pravnog fakulteta zasnivaju radne odnose u upravi (državnoj ili lokalnoj) ili nekoj od privatnih firmi, dok jedan dio studenata pravnog fakulteta nastavlja pravne studije drugog i trećeg ciklusa i zasnivaju radni odnos na univerzitetima.

Kako od same organizacije univerziteta i uspostavljanja saradnje sa pravosudnim organima zavisi i kvalitet obrazovanja pravnika na pravnim fakultetima, to univerziteti čine značajan institucionalni stub obrazovanja pravnika u Bosni i Hercegovini, jer sama država nije uredila poseban sistem obrazovanja pravnika za sudijsku i tužilačku funkciju.

2.3. Sudovi i tužilaštva

Sudovi i tužilaštva imaju značajnu ulogu u obrazovanju pravnika za pozicije sudije/tužioca obzirom da diplomirani pravnici koji imaju namjeru da postanu sudije ili tužiocima najčešće iskustvo za polaganje pravosudnog ispita stižu u sudovima na poslovima sudijskih pripravnika ili sudijskih pripravnika-volontera, a nakon polaganja pravosudnog ispita iskustvo na pravnim poslovima stižu obavljanjem poslova stručnog saradnika u sudovima/tužilaštvima. Obavljanjem pripravnčkog staža u sudovima i tužilaštvima pravnici stižu praktično obrazovanje, koje nisu imali tokom studiranja na fakultetu, te na taj način upotpunjuju i nadograđuju stečena teoretska znanja na fakultetima. Kvalitet obavljanja pripravnčkog staža zavisi od suda do suda i od tužilaštva do tužilaštva, ali se u osnovi svodi na prolaženje kroz sudske i tužilačke kancelarije i odjeljenja, kao i prisustva suđenjima. U nekim sudovima/tužilaštvima pripravnici pomažu i sudijama/tužiocima u obavljanju sudijskih/tužilačkih poslova u skladu sa programom obavljanja pripravnčkog staža kao i rasporeda rada koji im određuje predsjednik suda, odnosno glavni tužilac. Ova praktična iskustva koja traju pune dvije godine su neprocjenjivo iskustvo, koje ne samo da pomaže tim pravnicima prilikom polaganja pravosudnog ispita, nego čini značajan praktični oslonac za kasniji rad na poslovima stručnog saradnika i na kraju sudije ili tužioca. Drugi nivo obrazovanja na putu ka poziciji sudije/tužioca u sudovima/tužilaštvima jeste pozicija stručnog saradnika, a uslov za tu poziciju je položen pravosudni ispit. Stručni saradnici stižu značajna i neprocjenjiva iskustva u sudovima/tužilaštvima i predstavljaju najkvalitetniji kadar za imenovanje na pozicije sudija i tužilaca, što umnogome pokazuju i ostvarenim rezultatima u konkursnoj proceduri za imenovanja na poziciju sudije/tužioca prilikom pismenog testiranja.

2.4. Ministarstva pravde

Po stečenom radnom iskustvu neophodnom za polaganje pravosudnog ispita, pravnici koji su završili pripravnčki staž ili stekli iskustvo van suda/tužilaštva prijavljuju i pristupaju polaganju pravosudnog ispita u skladu sa procedurom i uslovima propisanim zakonom o pravosudnom ispitu. U Bosni i Hercegovini egzistiraju tri zakona o pravosudnom ispitu (BiH¹³, RS¹⁴, FBiH¹⁵)

¹³ Sl. gl. BiH 33/04, 56/08 i 62/11.

¹⁴ Sl. gl. RS 58/16 i 82/19.

¹⁵ Sl. nov. FBiH 2/95, 35/98, 29/03 i 43/13.

tako da diplomirani pravnici pravosudni ispit mogu polagati na državnom ili entitetskom nivou. Doprinos obrazovanju pravnika na putu ka poziciji sudije/tužioca ogleda se isključivo kroz pripremu za polaganje i samo polaganje pravosudnog ispita koji se sastoji od pismenog i usmenog dijela i koji po obimu i težini predstavlja jedan od najtežih ispita, ne samo u pravnoj struci nego i uopšte kada su u pitanju bilo koji propisani ispiti u bilo kojoj drugoj struci.

Nakon položenog pravosudnog ispita, pravnik stiče uslov za poziciju stručnog saradnika u sudu/tužilaštvu i većina pravnika sa položenim pravosudnim ispitom nastoji da se zaposli u sudovima i tužilaštvima kako bi što kvalitetnije stekli potrebno iskustvo na pravnim poslovima neophodno za poziciju sudije/tužioca.

2.5. Centar za edukaciju sudija i tužilaca

Centri za edukaciju sudija i tužilaca (Republike Srpske¹⁶ i Federacije Bosne i Hercegovine¹⁷ i Pravosudna komisija Brčko distrikta BiH¹⁸) zajedno sa sudovima trebalo bi da imaju najznačajniju ulogu u obrazovanju pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju, obzirom da pravnici koji stiču iskustvo u sudovima i tužilaštvima imaju priliku da učestvuju u edukaciji i daljem pravnom obrazovanju za pozicije sudije/tužioca. Ovu ulogu u posljednjih par godina centri i obavljaju kroz početne obuke pripravnika u sudovima i tužilaštvima, a pripravnici koji uspješno završe obuke dobijaju odgovarajuće certifikate. Drugi nivo obuke pravnika na putu ka poziciji sudije jeste edukacija stručnih saradnika zaposlenih u sudovima/tužilaštvima koji imaju mogućnost šire edukacije kroz veći broj seminara koje organizuje CEST.

2.6. Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine

Pored univerziteta, sudova/tužilaštava i centara za edukaciju, VSTV BiH koje u okviru svoga rada i nadležnosti imenuje sudije i tužioce takođe ima značajnu ulogu u obrazovanju pravnika za poziciju sudije ili tužioca, a ta uloga se sastoji u kontinuiranom organizovanju i praćenju rada imenovanih sudija i tužilaca, kao i doprinos obrazovanju pravnika kroz saradnju sa univerzitetima i centrima za edukaciju sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini.

VSTV BiH raspisuje i provodi konkursne procedure za imenovanje sudija i tužilaca, kao i stručnih saradnika u Federaciji Bosne i Hercegovine i najznačajnija je institucija koja obezbjeđuje kontinuiranu obuku i edukaciju imenovanih sudija i tužilaca.

¹⁶ Sl. gl. RS 34/02, 77/02 i 63/14.

¹⁷ Sl. nov. FBiH 163/02.

¹⁸ Čl. 14 st. 1 t. b Zakona o Pravosudnoj komisiji BDBiH, Sl. gl. BDBiH 19/07.

3. Model Pravosudne akademije u Republici Srbiji

Obrazovanje pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju u Republici Srbiji je regulisano sistemski kako pravnim tako i institucionalnim okvirom.

3.1. Pravni okvir

Pravni okvir za obrazovanje pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju u Republici Srbiji čini niz zakonskih propisa na osnovu kojih su osnovane i organizovane Pravosudna akademija i druge pravosudne institucije, kao i pravna regulativa kojom je utvrđena nadležnost, uređenje i sastav sudova i tužilaštava a naročito:

- Zakon o Pravosudnoj akademiji (ZPA)¹⁹,
- Zakon o Visokom savjetu sudstva (ZVSS)²⁰,
- Zakon o državnom vijeću tužilaštava (ZDVT)²¹,
- Zakon o sudijama (ZS)²² i
- Zakon o javnom tužilaštvu (ZJT)²³.

Pored navedenih zakona pravni okvir čine i podzakonska akta (statut i opšti akti akademije) kojima se dodatno uređuje organizacija akademije.

3.2. Pravosudna akademija

Pravosudna akademija u Republici Srbiji (Akademija) osnovana je 2010. godine, a nastala je iz Pravosudnog centra za obuku i stručno usavršavanje koji je osnovan 2002. godine²⁴. Akademija predstavlja jedinstvenu obrazovnu instituciju, potvrđenu donošenjem zakona o Pravosudnoj akademiji. Osnivanjem Akademije uspostavlja se važan objektivni kriterijum prilikom izbora i napredovanja sudija, javnih tužilaca i zamjenika javnih tužilaca. Ona intenzivno radi na posebnim obukama i kontinuiranom unapređenju profesionalnih znanja i vještina, ne samo sudija i tužilaca u Srbiji, već velikim dijelom i drugih zaposlenih u pravosuđu.

Akademija organizuje početnu i stalnu obuku sudija, javnih tužilaca i zamjenika javnih tužilaca, obuku sudijskih i tužilačkih pomoćnika i pripravnika i obuku sudskog i tužilačkog osoblja, a može sprovesti programe stručnog usavršavanja izvršitelja, javnih bilježnika, javnobilježničkih pomoćnika i javnobilježničkih pripravnika, na osnovu ugovora između Akademije i Komore izvršitelja, te organizuje i sprovodi prijemni ispit za početnu obuku i organizuje i sprovodi obuku predavača i mentora²⁵.

¹⁹ Sl. gl. RS 104/09, 32/14 i 106/15.

²⁰ Sl. gl. RS 116/08, 101/10, 88/11 i 106/15.

²¹ Sl. gl. RS 116/08, 101/10, 88/11 i 106/15.

²² Sl. gl. RS 116/08, 58/09, 104/09, 101/10, 8/12, 121/12, 124/12, 101/13, 111/14, 117/14, 40/15, 63/15, 106/15, 63/16 i 47/17.

²³ Sl. gl. RS 116/08, 104/09, 101/10, 78/11, 101/11, 38/12, 121/12, 101/13, 111/14, 117/14, 106/15 i 63/16.

²⁴ Pravosudna akademija – o akademiji. Dostupno na: <https://www.pars.rs/sr-yu/pa-lat>, očitavanje: 28. 04. 2020.

²⁵ Čl. 1 i 5 Zakona o Pravosudnoj akademiji (bilj. 19).

Model Akademije obrazuje pravnike za buduće sudije i tužioce kroz program početne obuke, koji se organizuje na način da se prethodno planira broj polaznika, koji je vezan za planirani odlazak u penziju već imenovanih sudija i tužilaca²⁶, a potom se raspisuje javni oglas jednom godišnje, a prijavljeni polaznici polažu prijemni ispit. Propisani uslovi za prijem na početnu obuku su: položen pravosudni ispit, ispunjavanje opštih uslova za rad u državnim organima i položen prijemni ispit za početnu obuku²⁷.

Početna obuka traje dvije godine i sastoji se od teorijskog i praktičnog dijela²⁸. Praktični dio početne obuke obavlja se u sudu, javnom tužilaštvu, kao i u drugim državnim organima, advokatskim kancelarijama i drugim organizacijama, dok se teorijski dio obuke odvija kroz obradu određenih tematskih cjelina u organizaciji Akademije, a praktični dio kroz rad u pravosudnim organima pod nadzorom mentora i kroz rad u institucijama izvan pravosuđa. Po završetku početne obuke korisnici početne obuke polažu završni ispit na kome se provjeravaju isključivo praktična znanja i sposobnosti stečena na početnoj obuci za obavljanje posla sudije prekršajnog suda, osnovnog suda i zamjenika javnog tužioca u osnovnom tužilaštvu²⁹.

Nakon uspješnog završetka početne obuke akademija izdaje korisniku uvjerenje o završenoj početnoj obuci koje sadrži ocjenu za svaki dio obuke i završnu ocjenu³⁰. Po završenoj početnoj obuci korisnik je dužan da konkuriše na mjesta sudije prekršajnog suda ili osnovnog suda, odnosno zamjenika osnovnog javnog tužioca. Visoki savjet sudstva, odnosno Državno vijeće tužilaca može licu koje je završilo početnu obuku odobriti zasnivanje radnog odnosa na određeno vrijeme u sudu, odnosno tužilaštvu najduže tri godine, ukoliko se javljao na konkurs za izbor sudije ili zamjenika javnog tužioca, a nije izabran³¹.

Ovaj model obrazovanja pravnika za pozicije sudija/tužilaca obezbjeđuje određenu sigurnost pravniku kada je u pitanju zaposlenje u sudu/tužilaštvu, što ovaj model čini prihvatljivim za pravnike koji su se opredijelili da se školuju za sudiju ili tužioca.

Ustavni sud Republike Srbije je utvrdio da odredbe člana 40 stav 8, 9 i 11 Zakona o Pravosudnoj akademiji nisu u saglasnosti sa Ustavom, što za pravnu posljedicu ima prestanak njihovog važenja objavljivanjem navedene odluke³². Osporenim odredbama je za mogućnost izbora na funkciju sudije osnovnog ili prekršajnog suda, odnosno zamjenika osnovnog javnog tužioca, pored opštih i posebnih zakonskih uslova propisan i dodatni uslov – završena početna obuka na Akademiji, pa je „praktično nemoguće biti izabran na navedene funkcije bez završene početne obuke na Pravosudnoj akademiji“.

---

²⁶ *Ibid*, čl. 26.

²⁷ *Ibid*, čl. 28.

²⁸ *Ibid*, čl. 35.

²⁹ *Ibid*, čl. 37.

³⁰ *Ibid*, čl. 39.

³¹ *Ibid*, čl. 40.

³² Donošenjem Odluke US RS br. Iuz-497/2011, na sjednici održanoj 06. 02. 2014, odredbe čl. 40 st. 8, 9 i 11 Zakona o pravosudnoj akademiji (bilj. 19) su prestale da važe, tako da je ukinuta apsolutna prednost korisnicima početne obuke, što sada dovodi u pitanje razloge polaznika za upis u Akademiju, jer je izgubljena ogromna prednost koju su imali kod imenovanja za pozicije sudija/tužilaca, a postavlja se i pitanje kako i na koji način sada kvalifikovati obuku na Akademiji.

4. Uporedba sa modelom Pravosudne akademije u Republici Srbiji

Iako Bosna i Hercegovina nema organizovanu sistemsku obuku pravnika za sudije i tužioce, niti ima poseban zakon ni instituciju za obuku pravnika koji žele da se obrazuju za sudije, u ovom radu sam prikazao postojeći sistem obrazovanja pravnika za sudijsku/tužilačku funkciju kroz pravni i institucionalni okvir Bosne i Hercegovine, tako da takav sistem smatram svojevrsnim modelom koji ću uporediti sa modelom Pravosudne akademije u Republici Srbiji.

4.1. Sličnosti i razlike

U opisanim modelima obrazovanja pravnika za sudije/tužioce prisutne su određene sličnosti, koje se svode na:

- završen pravni fakultet,
- položen pravosudni ispit,
- sticanje određenog iskustva na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita i
- konkursna procedura za izbor i imenovanje na pozicije sudije/tužioca.

Dakle i u Bosni i Hercegovini i u Republici Srbiji obrazovanje pravnika svodi se na završen pravni fakultet, položen pravosudni ispit i sticanje radnog iskustva nakon toga. Kada posmatramo uporedno oba modela obrazovanja pravnika, pored navedenih sličnosti, prisutne su i razlike:

- Pravosudna akademija kao institucija za obrazovanje pravnika,
- izvjesnost izbora za sudiju/tužioca nakon uspješnog završetka početne obuke i
- obaveznost konkurisanja na raspisane konkurse za pozicije sudija/tužilaca.

Bosna i Hercegovina ima organizovane Centre za edukaciju sudija i tužilaca, koji u okviru svojih programa osposobljavaju pripravnike i stručne saradnike iz sudova/tužilaštava, ali im uspješno završena obuka *ne garantuje* i izbor za sudiju/tužioca, jer VSTV nema zakonsku obavezu da ih bira prioritarno u konkursnoj proceduri. Obrazovanje u Centrima za edukaciju sudija i tužilaca zasniva se na stalnoj, odnosno kontinuiranoj obuci, dok je pravosudna akademija najvećim dijelom posvećena početnim obukama.

4.2. Prednosti modela Pravosudne akademije u Republici Srbiji

Prednosti modela pravosudne akademije svode se na izvjesnu i relativno brzu i kvalitetnu obuku koja podrazumijeva kako teoretski tako i praktični rad, što u mnogome isključuje mogućnost da lica koja nisu prošla pravosudnu akademiju budu imenovana za sudije/tužioce. To ujedno predstavlja i nedostatak ovog modela, jer ne pruža svim pravnicima pod jednakim uslovima mogućnost da konkurišu i budu izabrani za sudiju/tužioca³³.

³³ Prema stavu US RS u Odluci (bilj. 32) završena početna obuka na Akademiji ne može biti suštinski opredjeljujući uslov za dostupnost sudijske, odnosno javnotužilačke funkcije, jer se time onemogućava adekvatno vrednovanje

4.3. Nedostaci modela Pravosudne akademije u Republici Srbiji

Kada govorimo o nedostacima ovog modela prije svega mora se ukazati na obaveznost pohađanja početne obuke, a potom na nejednak tretman kandidata koji su prošli početnu obuku u pravosudnoj akademiji u odnosu na one pravnike koji tu obuku nisu prošli. Još jedan od nedostataka jeste i polaganje dodatnih ispita i to prije svega prijemnog i završnog ispita početne obuke, koji ispiti se polažu nakon položenog pravosudnog ispita, a već sam ukazao na preopterećenost pravnika kada je u pitanju polaganje ispita na putu za poziciju sudije/tužioca, a koji nedostatak je prednost u sistemu Bosne i Hercegovine, jer pravnici u Bosni i Hercegovini koji se obrazuju za sudije i tužioce ne polažu dodatne ispite nakon položenog pravosudnog ispita, kada se izuzme konkursna procedura za imenovanje sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini, ali ta procedura je prisutna i u drugima zemljama, tako da nije specifičnost samo Bosne i Hercegovine.

4.4. Mogućnost primjene modela pravosudne akademije u Bosni i Hercegovini

Model pravosudne akademije u obrazovanju pravnika za sudije/tužioce pored Republike Srbije prisutan je i u drugim zemljama u okruženju (Hrvatska, Slovenija, Makedonija), pa bi se moglo govoriti i o mogućoj primjeni i u Bosni i Hercegovini, obzirom da Bosna i Hercegovina ima dobro organizovane Centre za edukaciju sudija i tužilaca, a Brčko Distrikt pravosudnu komisiju koji su dobra osnova za organizovanje i osnivanje pravosudne akademije u Bosni i Hercegovini. Međutim, da bi došlo do usvajanja ovog modela u Bosni i Hercegovini bi bilo neophodno promijeniti pravni okvir, odnosno donijeti zakon kojim bi to bilo regulisano, a pored toga sa tim zakonom bi moralo biti usklađeno niz drugih zakona koji trenutno uređuju obrazovanje pravnika. U ovom radu sam iznio aspekt obrazovanja pravnika koji su se opredijelili za posao u pravosuđu, a bitno je napomenuti da zbog niza poteškoća, koje su uzrokovane prije svega neuređenošću sistema obrazovanja pravnika za sudije i tužioce, veći dio pravnika se odlučuje za zasnivanje radnog odnosa van pravosuđa, jer u ovakvom sistemu ne gubi ništa, obzirom da može konkurisati i kasnije za poziciju sudije/tužioca i izvan pravosuđa, ravnopravno sa pravnicima koji su se opredijelili da pripravnički staž i staž stručnog saradnika obavljaju u sudovima/tužilaštvima. Gledano sa tog aspekta, pravnicima u Bosni i Hercegovini je trenutno obezbijeđena ravnopravnost koju ne bi imali u modelu pravosudne akademije.

5. Zaključak

Iz svega navedenog, proizilazi da Bosna i Hercegovina nema uređen sistem obrazovanja pravnika za pozicije sudija/tužilaca, te da su pravnici koji su se opredijelili za sudijsku/tužilačku funkciju u Bosni i Hercegovini prepušteni sami sebi, da u postojećem sistemu, obezbijede što bolje uslove kako bi ostvarili bolje rezultate u konkursnim procedurama za izbor sudije/tužioca. Prethodna analiza (v. pod 4.4. ss. 8 i dalje) takođe je pokazala da bi model pravosudne akademije bio primjenjiv u Bosni i Hercegovini, ali da ne bi olakšao put pravnicima do pozicije

---

ostalih propisanih uslova za obavljanje ovih funkcija. Iz navedene odluke proizilazi da bi Visoki savet sudstva i Državno vijeće tužilaca završenu početnu obuku na Pravosudnoj akademiji mogli vrednovati kao jedan od elemenata u okviru zakonom određenih kriterijuma stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti, odnosno da bi se završena početna obuka mogla smatrati oborivom pretpostavkom o ispunjenosti uslova stručnosti i osposobljenosti kandidata koji se predlažu za izbor na sudijsku, odnosno tužilačku funkciju.

sudije/tužioca, dok bi sa druge strane model pravosudne akademije doprinio kvalitetnijem i iskusnijem kadru u pravosuđu Bosne i Hercegovine. U svakom slučaju Bosni i Hercegovini je potrebno uređenje sistema obrazovanja pravnika za sudije/tužioce kroz usvajanje nekog od modela, pri čemu model pravosudne akademije ne bi trebao biti prioritet, nego samo mogućnost koju treba detaljno analizirati prije usvajanja i prilagođavanja pravnom i institucionalnom okviru Bosne i Hercegovine. Na kraju mogu zaključiti da Bosna i Hercegovina iako na prvi pogled nema uređenu ovu oblast, ipak ima kroz postojeći zakonski i institucionalni okvir, određeni model obrazovanja pravnika za pozicije sudija/tužilaca, koji je pravičan i koji daje svim pravnicima iste mogućnosti i prilike u konkursnoj proceduri, tako da sve pravnike stavlja u isti položaj, a što je sa aspekta vladavine prava jedna od najbitnijih karakteristika demokratskog društva.